

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постановою Кабінету Міністрів
України

№ _____

ПЛАН

дій за надзвичайних обставин, пов'язаних із харчовими продуктами та кормами

Загальні положення

1. Цей План дій за надзвичайних обставин, пов'язаних із харчовими продуктами та кормами (далі – План дій) визначає процедуру проведення заходів, що підлягають невідкладному здійсненню, у разі, якщо харчові продукти та/або корми безпосередньо або через довкілля становлять загрозу для життя та/або здоров'я людини та/або тварини і такій загрозі неможливо запобігти або яку не можна усунути або зменшити до прийняттого рівня шляхом здійснення звичайних заходів, а також запроваджує заходи, спрямовані на відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів, а саме:

1) визначення необхідності відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів і визначення порядку, в якому всі заінтересовані особи (компетентний орган, оператори ринку, дистриб'ютори, споживачі) повинні підготуватися до проведення заходів із відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів;

2) вжиття заходів щодо своєчасного реагування на відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів;

3) створення організаційної структури компетентного органу з питань відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів та забезпечення загального управління заходами;

4) вжиття негайних заходів для усунення потенційних джерел небезпечних факторів на потужностях, харчові продукти та/або корми з яких відкликаються;

5) покращення узгодженості дій між компетентним органом, операторами ринку та споживачами.

2. У цьому Плані дій терміни вживаються в таких значеннях:

1) відкликання харчових продуктів та/або кормів – заходи, спрямовані на повернення небезпечного харчового продукту та кормів, який продано або передано споживачу, або який є доступним споживачу;

2) вилучення харчових продуктів та/або кормів – заходи, спрямовані на запобігання розповсюдженню, демонстрації чи пропонуванню небезпечних харчових продуктів та/або кормів споживачам;

3) випадок (інцидент) – обставини, за яких відбувається виявлення небезпечних факторів, що становлять ризик для життя та/або здоров'я людини та/або тварини, і може розглядатися як:

подія, що може негативно вплинути на здоров'я населення в результаті споживання харчових продуктів;

виявлення харчового продукту та/або корму, які мають будь-який хімічний, фізичний, біологічний чинник, що може спричинити шкідливий вплив на здоров'я людини та/або тварини;

виявлення серйозних захворювань людини та/або тварини, що можуть бути пов'язані із вживанням харчових продуктів або кормів;

виявлення суттєвих порушень оператором ринку гігієнічних вимог, що можуть становити безпосередню загрозу здоров'ю споживачів;

виявлення застосування оператором ринку або дистриб'ютором неправильних або незаконних технологій, що може становити загрозу здоров'ю людини та/або тварини;

біологічне або хімічне зараження харчових продуктів та/або кормів у результаті їх терористичного акта;

4) дистриб'ютор – оператор ринку, що здійснює функції торгового посередника в організації обігу товару та/або організовує реалізацію товару, здійснює його рекламу в визначеному регіоні, надає покупцям/споживачам сервісні послуги;

5) ступінь небезпечних факторів – визначається як результат тривалого або короткочасного впливу на життя та/або здоров'я людини та/або тварини та поділяється на:

високий – якщо шкідливий вплив на життя та/або здоров'я людини та/або тварини буде сильним і негайним (наприклад, E. Coli O157, Cl. botulinum, високотоксичні або їдкі хімічні речовини, наявність алергенів);

середній – якщо потенційна небезпека для здоров'я людини та/або тварини є менш серйозною чи є можливою, за умови довгострокового впливу або споживання великих обсягів харчових продуктів або кормів (наприклад, хімічні забруднюючі речовини, поліциклічні ароматичні вуглеводні);

низький – якщо вплив на здоров'я людини та/або тварини є мінімальним (наприклад, вплив хімічних речовин, максимально допустимі рівні залишків яких перевищують встановлені законодавством норми, але не несуть у собі ризик для здоров'я або зараження сторонніми предметами).

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у законах України "Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин" та "Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів".

3. План дій проводиться незалежно від характеру або місця, де відбувається відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів, умовами яких є:

1) забезпечення належного захисту життя та/або здоров'я людини та/або тварини;

2) забезпечення узгодженого і належного управління всіма заходами з вилучення та/або відкликання харчових продуктів та/або кормів з метою усунення або зменшення небезпечності харчових продуктів та/або кормів до прийняттого рівня для здоров'я споживачів та тварин;

3) усунення (нейтралізація) джерела небезпечних факторів харчових продуктів та/або кормів;

4) залучення посадових осіб компетентного органу та операторів ринку до затримання, відкликання та/або вилучення небезпечних харчових продуктів та/або кормів;

5) захист сприйнятливих або уразливих груп населення;

6) визначення обсягів небезпечних та непридатних харчових продуктів та/або кормів, виявлення етапів виробництва та розповсюдження небезпечних харчових продуктів та/або кормів, а також заходів, які необхідно вжити для відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів;

7) інформування громадськості та споживачів про ризики, що несуть в собі небезпечні та непридатні харчові продукти та/або корми; заходи, яких було вжито оператором ринку та компетентним органом з відкликання та/або вилучення небезпечних харчових продуктів та/або кормів;

8) встановлення єдиної процедури для операторів ринку та компетентного органу із вжиття невідкладних та ефективних заходів у випадку відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів.

4. Оператори ринку зобов'язані відкликати та/або вилучати у встановлених законом випадках харчові продукти та/або корми, які перебувають в обігу, якщо встановлено, що ці продукти можуть спричинити шкідливий вплив на життя та/або здоров'я людини та/або тварини.

5. Оператори ринку, які здійснюють первинне виробництво, виробництво, реалізацію та/або обіг харчових продуктів та/або кормів (у тому числі оптової торгівлі, дистриб'ютори та імпортери), зобов'язані постачати на ринок безпечні харчові продукти та/або корми і негайно ініціювати процедуру відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів з обігу на ринку, якщо вони мають підстави вважати, що такі продукти є небезпечними або мають неналежне маркування, або містять інші невідповідності та можуть становити серйозний ризик для життя та/або здоров'я людини та/або тварини. Підставами для початку процедури негайного вилучення харчових продуктів та/або кормів з обігу можуть бути такі: якщо харчові продукти та/або корми, які оператор ринку ввіз (переслав) на митну територію України, виробив, переробив або обіг яких здійснює, не відповідають вимогам законодавства щодо безпечності та окремих показників якості харчових продуктів та/або кормів; у строк не більше двох робочих днів письмово інформує про виявлену невідповідність компетентний орган. У разі, якщо такі харчові продукти та/або корми могли потенційно потрапити до споживача, оператор ринку інформує споживачів про причини їх відклику та відкликає їх.

6. Оператор ринку, що здійснює роздрібну торгівлю або розповсюдження харчових продуктів та/або кормів і не здійснює при цьому пакування чи маркування або іншим чином не впливає на безпечність та цілісність харчових продуктів та/або кормів, у межах своєї діяльності також ініціює процедури вилучення їх з обігу, якщо вони не відповідають параметрам безпечності. Такий оператор ринку повинен сприяти забезпеченню безпечності харчових продуктів та/або кормів, передавати інформацію, необхідну для забезпечення простежуваності харчових продуктів та/або кормів та будь-яких речовин, що використовуються для їх виробництва, на вимогу відповідних осіб, а також співпрацювати з операторами ринку та/або компетентним органом.

7. Якщо оператор ринку має підстави вважати, що харчові продукти, які він ввів в обіг, можуть бути небезпечними або мають неналежне маркування чи містять інші невідповідності та можуть становити серйозний ризик для життя та/або здоров'я людини або тварини, він у строк не більше одного робочого дня письмово інформує компетентний орган про це та про вжиті заходи для запобігання виникненню ризиків для споживача.

8. Оператор ринку взаємодіє з компетентним органом для здійснення заходів щодо запобігання виникненню або зменшенню ризиків, що становлять харчові продукти, які він ввів або вводить в обіг.

9. Якщо відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів проводиться із власної ініціативи оператора ринку, у добровільному порядку, таке відкликання та/або вилучення харчових продуктів та кормів вважається добровільним, і компетентний орган не вживає санкцій.

10. Якщо оператор ринку самостійно не ініціює відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів або відмовляється вживати заходів із відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів з обігу (реалізації, продажу), то компетентний орган – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпеки та окремих показників якості харчових продуктах та/або кормів, та його територіальні органи вживає примусових заходів із відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів. Головні державні інспектори та головні державні ветеринарні інспектори (у тому числі Головний державний інспектор України та Головний державний ветеринарний інспектор України) мають прийняти рішення про відкликання та/або вилучення з обігу харчових продуктів та/або кормів, що не відповідають законодавству про харчові продукти та/або корми і становлять загрозу для життя та/або здоров'я людини та/або тварини. Такі примусові заходи мають статус офіційного відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів.

11. Цей План дій не застосовується до вилучених харчових продуктів та/або кормів, якщо їх споживання не спричинить негативних наслідків для життя та/або здоров'я людини та/або тварини. Ці дії розглядаються як відкликання з ринку, в рамках якого оператор ринку відкликає з продажу харчові продукти та/або корми, що мають незначні порушення, які не тягнуть за собою застосування санкцій з боку компетентного органу, або які не мають невідповідностей (порушень), наприклад, у рамках звичайного обороту товарних запасів тощо.

**Критерії,
за якими здійснюється відкликання та/або вилучення
харчових продуктів та/або кормів**

12. Критеріями, за якими здійснюється відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів з обігу на ринку, можуть бути:

1) ініціатива оператора ринку, якщо харчові продукти та/або корми становлять серйозний ризик здоров'ю людей або тварин і не відповідають вимогам щодо безпечності або мають неналежне маркування або інші невідповідності;

2) встановлення компетентним органом фактів порушень вимог законодавства про харчові продукти та/або корми, а саме:

а) використання у харчових продуктах та/або кормах заборонених та/або недозволених речовин або інгредієнтів (наприклад, меламін у молоці);

б) виявлені заражені харчові продукти та/або корми, споживання або згодовування яких може спричинити захворювання людей та/або тварин (наприклад, продукти, заражені діоксином, личинками трихітел);

в) харчові продукти та/або корми, що виробляються оператором ринку, який не має експлуатаційного дозволу або державної реєстрації відповідно до законодавства;

г) харчові продукти та/або корми, вироблені з порушенням виробничих та технологічних процесів або незаконно, які можуть спричинити загрозу життю та/або здоров'ю людини та/або тварини (наприклад, незаконне виробництво алкоголю);

г) харчові продукти та/або корми, вироблені з грубим порушенням гігієнічних вимог, що може становити безпосередню загрозу життю та/або здоров'ю людини та/або тварини (наприклад, вироблення харчових продуктів та/або кормів в антисанітарних умовах);

д) введення в обіг оператором ринку незареєстрованих новітніх харчових продуктів, питних мінеральних вод відповідно до встановлених критеріїв; харчових продуктів, які містять незареєстровані харчові добавки, ароматизатор, ензими; кормів, які містять незареєстровані ветеринарні препарати, кормові добавки та премікси; харчових продуктів та/або кормів, що містять незареєстровані генетично модифіковані організми (ГМО) (наприклад, введення в обіг забороненого інноваційного харчового продукту);

е) застосування оператором ринку неправильного маркування, що непрямо повідомляє про ризики для життя та/або здоров'я людини та/або тварини, або містить недостовірну інформацію (наприклад, інформація для споживачів про енергетичність напою для дітей);

3) отримання повідомлення від закладів охорони здоров'я про захворювання людей, що передається через харчові продукти;

4) отримання компетентним органом офіційної інформації, у тому числі через Систему швидкого повідомлення про загрози, пов'язані з харчовими продуктами та кормами (The Rapid Alert System for Food and Feed – RASFF), про появу (наявність) в країні-експортері небезпечного фактора, який може бути присутнім у вантажі, що ввозиться (пересилається) на митну територію України;

5) у разі отримання компетентним органом результатів лабораторних досліджень (випробувань), які свідчать про небезпечність харчових продуктів та/або кормів, що вироблені або ввозяться (пересилаються) на територію України.

13. Державний контроль за відкликанням та/або вилученням харчових продуктів та/або кормів здійснюється компетентним органом та його територіальними органами відповідно до законів України "Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів", "Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти,

корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин", "Про ветеринарну медицину" та цього Плану дій.

**Мережа координаторів та контактних пунктів
щодо проведення заходів з відкликання та/або вилучення
харчових продуктів та/або кормів**

14. Компетентний орган визначає відповідний структурний підрозділ, який є відповідальним за координацію заходів із відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів (далі – Структурний підрозділ із відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів).

15. З метою оперативного реагування та швидкої комунікації при надзвичайних обставинах, пов'язаних із харчовими продуктами та/або кормами Структурний підрозділ із відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів створює мережу координаторів та контактних пунктів, до якої входять:

- 1) національний контактний пункт компетентного органу;
- 2) обласні контактні пункти територіальних органів компетентного органу, регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю на державному кордоні та транспорті;
- 3) наукові контактні пункти.

16. Національним контактним пунктом компетентного органу є Структурний підрозділ із відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів, в якому призначають координаторів – трьох посадових осіб, відповідальних за роботу цього контактного пункту, один із яких є керівником контактного пункту.

17. Основними завданнями Національного контактного пункту компетентного органу є:

1) координація діяльності всієї мережі координаторів та контактних пунктів;

2) збір та розповсюдження до всіх заінтересованих осіб актуальної інформації про контактні пункти та координаторів – відповідальних осіб із метою забезпечення цілодобової комунікації сім днів на тиждень за допомогою засобів телефонного, факсимільного, мобільного зв'язку, електронної пошти та портативних комп'ютерів, підключених до мережі Інтернет, а також контактні дані, які можуть бути використані поза робочим часом.

3) перевірка всієї інформації (повідомлень, даних тощо), що надходить, перш ніж передавати її до обласних контактних пунктів територіальних органів компетентного органу та наукових контактних пунктів;

4) здійснення оперативної передачі всієї отриманої інформації (повідомлень, даних тощо) в паперовому та електронному вигляді до обласних контактних пунктів територіальних органів компетентного органу та наукових контактних пунктів;

5) організація збору інформації про випадок (інцидент), пов'язаний із харчовими продуктами та/або кормами, а також стовно оператора ринку з виробництва та/або обігу харчових продуктів та/або кормів;

6) ініціювання та здійснення організації засідань Координаційної ради з питань відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів;

7) забезпечення формування та ведення справ стосовно відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів для кожного повідомленого випадку (інциденту), пов'язаного з харчовими продуктами та/або кормами;

8) інформування керівництва компетентного органу про розроблені та вжиті заходи з відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів;

9) у разі необхідності організація аналізу ризиків, проведення наукових консультацій та здійснення додаткових лабораторних досліджень (випробувань) харчових продуктів та/або кормів;

10) забезпечення ефективної комунікації між координаторами та контактними пунктами, а також відповідними органами державної влади;

11) періодичний перегляд розроблених та вжитих заходів із відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів із метою підвищення ефективності виконання заходів.

18. Обласні контактні пункти територіальних органів компетентного органу, регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю на державному кордоні та транспорті утворюються на базі структурних підрозділів, до компетенції яких належить здійснення державного контролю за безпечністю харчових продуктів та/або кормів. При цьому призначаються координатори – дві посадові особи, відповідальні за роботу зазначеного контактного пункту, одна із осіб є керівником контактного пункту.

19. Основними завданнями обласних контактних пунктів територіальних органів компетентного органу є:

1) отримання інформації (повідомлень, даних тощо) від Національного контактного пункту компетентного органу;

2) невідкладна підготовка і надання інформації (повідомлення) Національному контактному пункту компетентного органу про виявлення чи встановлення потенційно небезпечних харчових продуктів та/або кормів та/або про стан заходів із відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів протягом 24 годин після отримання ними відповідної інформації;

3) організація проведення відбору зразків та відповідних лабораторних досліджень (випробувань);

4) надання Національному контактному пункту компетентного органу переліку координаторів, призначених в обласних контактних пунктах територіальних органів, із метою забезпечення цілодобової комунікації сім днів на тиждень за допомогою засобів телефонного, факсимільного, мобільного зв'язку, електронної пошти та портативних комп'ютерів, підключених до мережі Інтернет, а також контактних даних, які можуть бути використані поза робочим часом.

20. З метою прийняття обґрунтованих рішень при надзвичайних обставинах, пов'язаних із харчовими продуктами та/або кормами, можуть залучатися до роботи наукові та науково-дослідні установи. При цьому призначаються координатори – дві посадові особи, відповідальні за роботу зазначеного контактного пункту, одна із осіб є керівником контактного пункту.

21. Основними завданнями наукових контактних пунктів є:

1) участь у проведенні наукової оцінки ризиків із метою виявлення випадків (інцидентів), пов'язаних із харчовими продуктами та/або кормами;

2) підготовка наукового обґрунтування, висновків, пропозицій з питань безпечності харчових продуктів та/або кормів, а також надання їх Національному контактному пункту компетентного органу;

3) проведення, у разі необхідності, додаткових лабораторних досліджень (випробувань) харчових продуктів та/або кормів;

4) надання Національному контактному пункту компетентного органу переліку координаторів, призначених у наукових контактних пунктах з метою забезпечення цілодобової комунікації сім днів на тиждень за допомогою засобів телефонного, факсимільного, мобільного зв'язку, електронної пошти та портативних комп'ютерів, підключених до мережі Інтернет, а також контактних даних, які можуть бути використані поза робочим часом.

22. Усі контактні пункти щоквартально до 03 числа наступного місяця здійснюють актуалізацію інформації щодо контактних пунктів та координаторів, включаючи контактні дані. Інформація подається за формою згідно з додатком 1 до цього Плану дій. У випадку одночасної відсутності визначених координаторів їхні функції виконують інші посадові особи, які призначаються керівником контактного пункту.

23. Перелік усіх контактних пунктів та координаторів публікується на сайті компетентного органу. Оновлення інформації здійснюється щоквартально до 05 числа наступного місяця.

24. Координатори контактних пунктів повинні регулярно перевіряти електронну пошту протягом робочого часу, кожне отримане і відправлене ними повідомлення (файли) зберігається на електронному носії, у створених для цього папках – "Вхідні повідомлення" та "Вихідні повідомлення".

25. Координатори повинні вести Реєстри отриманих і надісланих повідомлень за порядковими номерами. Отримана або надіслана додаткова інформація вноситься до відповідного початкового файлу повідомлення. Контактний пункт також зберігає у роздрукованому вигляді отримані і відправлені повідомлення та додаткову інформацію.

26. Національний контактний пункт компетентного органу вживає заходів із утворення Координаційної ради з питань відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів (далі – Координаційна рада) у разі необхідності проведення процедури з відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів, зокрема при надходженні до компетентного органу:

1) повідомлення від оператора ринку про започаткування ним відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів, що можуть становити серйозний ризик, яке є неповним або не відповідає вимогам щодо безпечності харчових продуктів та/або кормів;

2) інформації від територіальних органів про виявлення випадку (інциденту), пов'язаного з харчовими продуктами та/або кормами, що має високий ступінь небезпечних факторів (ризик), або розповсюдження (дистрибуція) небезпечних харчових продуктів та/або кормів у декількох областях, або є підстави вважати, що наслідки є більш масштабними, ніж це підтверджується відповідними документами;

3) повідомлення закладів охорони здоров'я про спалах захворювання людей, що передається через харчові продукти.

27. Координаційна рада є тимчасовим органом, до складу якої входять посадові особи компетентного органу, науковці, експерти, у разі потреби представники інших державних органів тощо. Персональний склад Координаційної ради затверджується наказом компетентного органу. Засідання Координаційної ради оформлюються протоколами особою, призначеною керівником Координаційної ради.

28. З метою врегулювання випадку (інциденту), пов'язаного з харчовими продуктами та/або кормами на ранніх етапах та прийняття рішення щодо відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів Національним контактним пунктом компетентного органу здійснюється збирання, перевірка та попередній аналіз інформації. Для цього Національний контактний пункт компетентного органу звертається до обласних контактних пунктів територіальних органів або регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю на державному кордоні та транспорті з проханням провести розслідування для збирання інформації з метою:

1) встановлення основних причин випадку (інциденту), пов'язаного з харчовими продуктами та/або кормами, а саме:

а) копії маркування відповідних харчових продуктів та/або кормів;

б) повної інформації щодо розповсюдження (дистрибуції) всіх поставок харчових продуктів та/або кормів, включаючи номер товарної партії і серійний номер, строк придатності до використання або іншої відповідної інформації, кількість одиниць товару у партії, дату відвантаження і обсяг відвантажених продуктів та/або кормів, повне найменування і контактну інформацію та адреси всіх вітчизняних або іноземних вантажоодержувачів;

в) супровідної документації, що може допомогти виявити і оцінити проблему стосовно випадку (інциденту), пов'язаного із харчовими продуктами та/або кормами, зокрема, його описання, специфікацію, форму випуску харчових продуктів та/або кормів, іншу аналітичну документацію, включаючи методи лабораторних досліджень (випробувань), використані для отримання результатів, та отримані результати лабораторних досліджень (випробувань);

д) як і коли виникла проблема, а також як і коли її було виявлено;

г) копії документації щодо відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів;

г) вжиті невідкладні заходи для зменшення або усунення ризику поширення випадку (інциденту), пов'язаного з харчовими продуктами, та/або постанови про відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів. Ці невідкладні заходи, як правило, включають в себе накладання арешту, відбір зразків та, якщо необхідно, конфіскацію харчових продуктів та/або кормів, які було визнано небезпечними;

2) отримання інформації про те, чи бажає або чи готовий відповідний оператор ринку вжити заходів з усунення порушення.

29. Державні інспектори територіальних органів компетентного органу, що проводять розслідування при надзвичайних обставинах, пов'язаних із харчовими продуктами та/або кормами, повинні чітко вказати, яка інформація є попередньою, а яка остаточною.

30. У разі необхідності державні інспектори компетентного органу, що проводять розслідування, мають право проводити відбір зразків харчових продуктів та/або кормів. Відбір зразків має здійснюватися у спосіб, що виключає ризик поширення небезпечних факторів під час процесу відбору. Державний інспектор має дотримуватися всіх норм та правил стосовно методів відбору. Зразки відбираються у чистий інертний контейнер, який забезпечує належний захист від забруднення (контамінації), вплив на склад зразка та пошкодження під час транспортування. Зразки опечатуються в місці відбору зразка. На упаковку обов'язково наноситься ідентифікаційний код, який відповідає ідентифікаційному коду акта відбору зразків і дає змогу чітко ідентифікувати партію або частину партії харчових продуктів або кормів, від яких було відібрані зразки, та інформація про невідкладність лабораторного дослідження (випробування) зразка. Зразки якнайшвидше направляються до визначеною державним інспектором державної або акредитованої лабораторії. Координатор обласного контактного пункту територіальних органів або регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю на державному кордоні та транспорті повідомляє визначену акредитовану лабораторію до того, як зразки будуть доставлені до лабораторії. Лабораторні дослідження (випробування) таких зразків проводяться позачергово, а результати повідомляються негайно державному інспектору, що проводить розслідування, обласному контактному пункту територіальних органів компетентного органу або регіональним службам державного ветеринарно-санітарного контролю на державному кордоні та транспорті, Національному контактному пункту компетентного органу.

31. У разі виникнення надзвичайних обставин, пов'язаних із харчовими продуктами та/або кормами, у тому числі при отриманні результатів лабораторних досліджень (випробувань), які підтверджують, що харчовий продукт та/або корми є такими, що створюють загрозу життю та/або здоров'ю людини та/або тварини, на регіональному рівні відповідний обласний контактний пункт територіальних органів та/або регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю на державному кордоні та транспорті направляє якнайшвидше, але не пізніше ніж через 24 години з моменту отримання інформації або результатів лабораторних досліджень (випробувань) повідомлення Національному контактному пункту компетентного органу.

32. Обласний контактний пункт територіальних органів та/або регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю на державному кордоні та транспорті повинен за допомогою засобів телефонного зв'язку доповісти Національному контактному пункту компетентного органу про відправлення повідомлення, а потім за допомогою електронної пошти, засобів факсимільного зв'язку тощо надати максимально повну інформацію про характер надзвичайних обставин, пов'язаних із харчовими продуктами та/або кормами, та місце їх виявлення із:

- 1) описом харчових продуктів та/або кормів;
- 2) номером та кодом товарної партії, якщо є;
- 3) найменуванням відповідного оператора ринку – виробника харчових продуктів або кормів;
- 4) зазначенням підстав для відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів та датою ініціювання.

Порядок
проведення оцінки ризиків для відкликання та/або вилучення харчових
продуктів та/або кормів

33. Якщо Національний контактний пункт компетентного органу робить висновок, що випадок (інцидент), пов'язаний з харчовими продуктами та/або кормами відповідає будь-якому із критеріїв, зазначених у пункті 15 цього Плану дій, та є необхідність з відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів, він повинен ініціювати проведення оцінки ризиків.

34. При проведенні оцінки ризиків необхідно враховувати масштаб і характер впливу на життя та здоров'я людини та/або тварини небезпечних харчових продуктів та/або кормів; аналіз небезпечних факторів у харчових продуктах та/або кормах. До проведення аналізу ризиків обов'язково залучають наукові контактні пункти.

35. За результатами оцінки ризиків Національному контактному пункту компетентного органу надається документ із оцінки ризиків, а також рекомендації щодо організації та проведення відповідних заходів, яких необхідно вжити компетентному органу та оператору ринку з метою відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів.

Заходи
щодо реагування на випадок (інцидент),
пов'язаний з харчовими продуктами та/або кормами

36. Обласні контактні пункти територіальних органів компетентного органу, регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю на державному кордоні та транспорті за наявності підозри або виявлення

небезпечних харчових продуктів та/або кормів повинні надати відповідну інформацію Національному контактному пункту компетентного органу.

37. Національний контактний пункт компетентного органу ініціює створення Координаційної ради та передає для прийняття нею рішення щодо подальшого поводження з небезпечними харчовими продуктами та/або кормами інформаційно-аналітичні матеріали (повідомлення обласних контактних пунктів територіальних органів компетентного органу, регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю на державному кордоні та транспорті; протоколи (звіти, висновки) лабораторних досліджень (випробувань); акти відбору зразків; інформацію, отриману від операторів ринку тощо), а також документ із аналізу ризиків.

38. З метою визначення серйозності небезпечності харчових продуктів та/або кормів та перед прийняттям рішення про ініціювання відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів Координаційна рада повинна ретельно проаналізувати всі наявні матеріали. При цьому має бути враховано таку інформацію:

- 1) характер проблеми, пов'язаної з харчовими продуктами та/або кормами (тип небезпечних факторів, оцінка ризиків);
- 2) результати лабораторних досліджень (випробувань) зразків харчових продуктів та/або кормів, що викликають підозру;
- 3) опис, назву, розмір та вид упаковки харчових продуктів та/або кормів;
- 4) інформацію, що ідентифікує партію (номер партії або серійний номер);
- 5) мінімальний строк придатності або дата "вжити до";
- 6) кількість харчових продуктів та/або кормів, що викликали підозру, і обсяг, який був наданий для продажу та вже реалізований;

- 7) обсяги дистрибуції (розповсюдження) в межах країни;
- 8) обсяги експорту або імпорту харчових продуктів та/або кормів.

39. Координаційна рада також визначає ступінь небезпечних факторів (ризик) випадку (інциденту), пов'язаного з харчовими продуктами та/або кормами, та масштаб можливого відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів.

40. Якщо результати оцінки ризику вказують на наявність підстав вважати, що харчові продукти та/або корми загрожують життю та/або здоров'ю людини та/або тварини або вводять в оману споживачів, Координаційна рада приймає рішення про надання рекомендацій з відкликання та/або вилучення таких харчових продуктів та/або кормів, яке негайно надається:

- 1) територіальним органам компетентного органу та/або регіональним службам державного ветеринарно-санітарного контролю на державному кордоні та транспорті;
- 2) відповідному оператору ринку;
- 3) у випадках харчових отруєнь/спалахів захворювань, що спричинені харчовими продуктами, центральному органу виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

41. Головні державні інспектори та головні державні ветеринарні інспектори (у тому числі Головний державний інспектор України та Головний державний ветеринарний інспектор України) приймають рішення про відкликання та/або вилучення з обігу харчових продуктів та/або кормів, що не відповідають законодавству про харчові продукти та корми і становлять загрозу для життя та/або здоров'я людини та/або тварини.

42. При цьому здійснюється повідомлення оператора ринку про необхідність запровадження ним заходів із відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів, а саме:

- 1) проведення простежуваності;
- 2) визначення обсягів харчових продуктів та/або кормів, що потребують відкликання та/або вилучення;
- 3) вилучення з обігу визначених харчових продуктів та/або кормів з обігу;
- 4) направлення на утилізацію або знищення вилучених із обігу визначених харчових продуктів та/або кормів.

43. Оператор ринку, який повинен здійснити заходи з відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів, проводить:

- 1) виявлення невідповідностей та ступінь небезпечних факторів у харчових продуктах та/або кормах, а також масштаб відкликання та/або вилучення;
- 2) повідомляє відповідні територіальні органи компетентного органу про ініціювання у добровільному порядку відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів;
- 3) повідомляє громадськість про відкликання та/або вилучення небезпечних харчових продуктів та/або кормів із обігу, зокрема торговельної мережі;
- 4) приймає рішення про знищення або утилізацію харчових продуктів та/або кормів, які здійснюються за рахунок оператора ринку;
- 5) надає інформацію (повідомлення) до відповідного територіального органу компетентного органу згідно з формою, наведеною у додатку 2 до цього Плану дій.

44. Якщо оператор ринку із власної ініціативи здійснює відкликання та/або вилучення харчових продуктів, а масштаб їх розповсюдження великий та ступінь небезпечних факторів високий, він може звернутися по допомогу до компетентного органу стосовно оповіщення споживачів та вилучення з обігу харчових продуктів, зокрема із закладів роздрібної торгівлі.

45. Обласні контактні пункти територіальних органів компетентного органу та/або регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю на державному кордоні та транспорті зобов'язані:

1) постійно повідомляти національний контактний пункт компетентного органу про хід заходів з відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів;

2) здійснювати моніторинг відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів з метою забезпечення ефективності заходів;

3) надавати рекомендації оператору ринку щодо найкращих практик з відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів;

4) встановити строки завершення заходів з відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів, у разі завершення таких заходів надати письмове повідомлення про завершення відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів до національного контактного пункту компетентного органу, причетних відповідних територіальних органів компетентного органу тощо.

46. Державні інспектори територіальних органів компетентного органу під час проведення заходів із відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів:

1) збирають інформацію про відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів шляхом проведення перевірки (інспектування) оператора ринку, а також у разі необхідності здійснюють відбір зразків

відкликаних та/або вилучених харчових продуктів та/або кормів та тих, щодо яких існують підозри стосовно наявності небезпечних факторів;

2) надають інформацію про відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів обласним контактним пунктам територіальних органів компетентного органу або регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю на державному кордоні та транспорті;

3) здійснюють моніторинг виконання заходів із відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів та перевіряють їх ефективність;

4) забезпечують вжиття коригувальних заходів із метою забезпечення дотримання операторами ринку з виробництва та/або обігу критеріїв безпеки харчових продуктів та/або кормів, а також інших вимог законодавства у сфері безпеки харчових продуктів та/або кормів.

47. Головні державні інспектори та головні державні ветеринарні інспектори (у тому числі Головний державний інспектор України та Головний державний ветеринарний інспектор України) можуть застосовувати відповідні адміністративні та інші заходи впливу до операторів ринку, якщо:

1) оператор ринку відмовляється відкликати та/або вилучати небезпечні харчові продукти та/або корми після винесення відповідного рішення;

2) оператор ринку зволікає та не дотримується визначених компетентним органом або його територіальними органами заходів стосовно вчасного строку завершення відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів;

3) існують підстави вважати, що вжиті заходи щодо відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів є неефективними.

48. Якщо оператор ринку здійснив заходи з відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів, а також територіальні органи компетентного органу дійшли висновку, що їх проведення виконано у повному обсязі, відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів може бути офіційно завершено. Результати заходів із відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів повинні бути задокументовані та передані до Національного контактного пункту, який, у свою чергу, передає їх на розгляд до Координаційної ради. Координаційна рада приймає рішення про завершення процедури з відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів, яке повідомляється усім зацікавленим особам.

**Відповідальність за порушення законодавства
з відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів**

49. Оператор ринку зобов'язаний відшкодувати у повному обсязі завдані споживачам збитки, пов'язані з відкликанням та/або вилученням харчових продуктів та/або кормів згідно з чинним законодавством.

50. Оператори ринку несуть відповідальність за невиконання обов'язку щодо відкликання та/або вилучення з обігу небезпечних харчових продуктів та/або кормів згідно з пунктом 7 частини першої статті 65 Закону України "Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин".

Заходи комунікації з громадськістю та засобами масової інформації

51. Метою управління комунікаціями є зменшення ризику втрати довіри громадськості шляхом забезпечення узгодженого реагування компетентного органу та його територіальних органів через структурний підрозділ, який відповідає за зв'язки з громадськістю та засобами масової інформації.

52. Компетентний орган, якщо це необхідно, надає інформацію про заходи з відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів іншим органам державної влади і урядам іноземних держав.

53. Компетентний орган повинен інформувати громадськість та споживачів про можливий ризик, пов'язаний із споживанням небезпечних харчових продуктів та/або кормів, та про всі вжиті заходи для вирішення проблеми.

54. Структурний підрозділ, який відповідає за зв'язки з громадськістю та засобами масової інформації компетентного органу, отримує від національного контактного пункту компетентного органу інформацію про проведення плану дій за надзвичайних обставин, пов'язаних з харчовими продуктами та/або, та має проводити відповідні заходи без затримок (якнайшвидше) після запровадження заходів із відкликання та/або вилучення харчових продуктів та/або кормів, а саме:

1) відповідати на всі запити громадськості або засоби масової інформації;

2) здійснювати максимальне поширення інформації шляхом підготовки прес-релізів, листів, адресованих відповідним суб'єктам господарювання, або публікації інформації у засобах масової інформації.

3) за потреби організувати проведення прес-конференцій, брифінгів та інтерв'ю з представниками компетентного органу, Координаційної ради та іншими посадовими особами компетентного органу. Перелік уповноважених спікерів погоджується керівником компетентного органу);

55. Структурний підрозділ, який відповідає за зв'язки з громадськістю та засобами масової інформації компетентного органу, узгоджує з Координаційною радою проведення заходів із комунікації, пов'язані із зв'язками з громадськістю та засобами масової інформації, підготовку та оприлюднення відповідної інформації. Залежно від характеру та ступеня небезпечних факторів, а також масштабів розповсюдження небезпечних харчових продуктів та/або кормів, інформація про випадок (інцидент), пов'язаний з харчовими продуктами та/або кормами, публікується у засобах масової інформації різного рівня.

56. Публікація/поширення повідомлення залежить від ступеня випадку (інциденту), пов'язаного з харчовими продуктами та/або кормами.

57. Якщо розповсюдження харчових продуктів та/або кормів здійснюються по всій країні, повідомлення повинно бути опубліковано в основних національних газетах. Якщо розповсюдження харчових продуктів та/або кормів здійснюються лише у певній області чи регіоні або постачаються виключно обмеженій групі споживачів (наприклад, реалізуються через етнічні або локальні торговельні заклади тощо), повідомлення публікується в місцевій пресі.

58. Оператори ринку повинні якнайшвидше повідомляти споживачів про відкликання своїх небезпечних харчових продуктів та/або кормів, а також про те, чи ще перебувають відповідні харчові продукти та/або корми у обігу.

59. Розміщення повідомлення здійснюється оператором ринку, а своєчасне розміщення контролюється територіальними органами компетентного органу.

60. Необхідно забезпечити, щоб повідомлення не призвело до необґрунтованої паніки серед споживачів.